

Archeologische onderzoeken te Gemert – Hofgoed en Bakel – Neerstraat 11A

S. Arnoldussen

Archeologische onderzoeken te Gemert – Hofgoed en Bakel – Neerstraat 11A

S. Arnoldussen

Colofon

Archol (brief)rapport 10
Archeologische Rapporten Maaskant 17
Archeologische onderzoeken te Gemert – Hofgoed en Bakel – Neerstraat 11A
In opdracht van de Gemeente Gemert - Bakel

Uitvoering: drs. S. Arnoldussen
drs. M. Duurland
Y. Taverne
R. de Leeuwe

Auteur: drs. S. Arnoldussen

Beeldmateriaal: drs. S. Arnoldussen

Opmaak: Textcetera, Oestgeest
Oplage: 10

ISSN 1569-2396: Archol rapporten
ISSN 1389-692X: Archeologische Rapporten Maaskant

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Vraagstellingen	3
3	Onderzoeksmethoden	4
4	Gemert – Hofgoed (Site 14)	4
4.1	Situering onderzoeksgebied	4
4.2	Resultaten	5
4.3	Karakter vindplaats	7
5	Bakel – Neerstraat 11A (Site 21)	8
5.1	Situering onderzoeksgebied	8
5.2	Resultaten	8
5.3	Karakter vindplaats	10
6	Samenvatting en aanbevelingen	10
6.1	Samenvatting	10
6.2	Waardering en aanbevelingen	11
	Literatuur	12

1 Inleiding

Dit briefrapport is het verslag van kort inventariserend en aanvullend archeologisch onderzoek van twee locaties binnen de gemeente Gemert-Bakel. Voorafgaand aan de uitbreiding van het parkeerterrein “Hofgoed” in de dorpskern van Gemert is booronderzoek uitgevoerd om inzicht te krijgen in de mogelijke aanwezigheid van archeologische vindplaatsen. De uitbreiding van een agrarisch bedrijf aan de Neerstraat 11A te Bakel vormde de aanleiding voor een onderzoek met proefsleuven ter plaatse.

Van de onderzochte terreinen zijn geen vondstmeldingen bekend bij Archis, de nationale archeologische databank van de R.O.B. Dit is echter geen garantie dat zich in de bodem geen archeologische sporen bevinden.¹ In de nabijheid van de locatie “Gemert-Hofgoed” zijn sporen van bewoning uit de volle en late middeleeuwen ingevoerd in Archis. Dit betreffen met name de archeologische onderzoeken naar de ‘Latijnse School’ en de tijdens graafwerk in de jaren vijftig aangetroffen middeleeuwse resten van bewoning op de locatie “Molenakker”.² De enige Archis melding in de nabijheid van de locatie “Bakel-Neerstraat 11A” betreft een booronderzoek naar een middeleeuwse omgrachte hoeve bij het woonhuis aan Esp 3.³

De onderzoeken zijn uitgevoerd door Archol, het uitvoerende orgaan van de Faculteit der Archeologie van de Universiteit Leiden. Het veldwerk heeft plaatsgevonden van 15 tot 17 september 2001 onder leiding van Drs. S. Arnoldussen met medewerking van drs. M.F.M. Duurland, Y. Taverne en R. de Leeuwe.

In dit briefrapport worden kort per onderzoekslocatie de topografische situering, de onderzoeksresultaten en het karakter van de vindplaats behandeld. Tenslotte volgen de samenvatting, waarderingen en aanbevelingen.

Voor een meer inhoudelijke bespreking van het landschappelijk, historisch en archeologisch kader wordt verwezen naar het rapport van eerder uitgevoerde onderzoeken te Gemert-Bakel (Arnoldussen & Ball 2001, Archol Rapport 6).

2 Vraagstellingen

De onderzoeken zijn uitgevoerd om inzicht te krijgen in de mogelijke aanwezigheid van archeologische vindplaatsen op de betreffende locaties. Na de lokalisering van een vindplaats is het doel de aard, de omvang, de verspreiding en de conserveringskwaliteit van de archeologische sporen in de bodem te bepalen. Dit betreft het vondstmateriaal en de grondsporen. Voor de verschillende onderzoeken waren de volgende vragen aan de orde:

- Wat zijn de geologische en geomorfologische eigenschappen van het gebied?
- Is er vondstmateriaal op de locatie aanwezig? Zo ja, uit welke periode(n)?

1 Voor een meer volledig overzicht van Archis meldingen in de gemeente Gemert Bakel zie: Arnoldussen & Ball 2001.

2 Archis waarnemingsnummers 32853, 44432, 37301 en 33584.

3 Zie: Berkvens 2001 en Archis waarnemingsnummer 44875.

- In welke context is het materiaal aangetroffen? Wat is het karakter van de vindplaats?
- Wat is de diepteligging, dikte en stratigrafische positie van eventuele archeologische lagen?
- Zijn er grondsporen op de vindplaats aanwezig? Zo ja, uit welke perioden en welke aard, inhoud en verspreiding hebben deze?
- Is er voorafgaande aan de bebouwing een opgraving van (een deel van) het terrein noodzakelijk, komt (een deel van) het terrein in aanmerking voor bescherming, kan volstaan worden met een adequate archeologische begeleiding van de graaf- en bouwwerkzaamheden of is verder archeologisch onderzoek onnodig?⁴

3 Onderzoeksmethoden

Verkennde archeologische onderzoeken worden voorafgaand aan ingrepen in de bodem uitgevoerd en zijn bedoeld om eventuele archeologische vindplaatsen te karteren. Vervolgens kunnen de aangetroffen vindplaatsen worden beschermd door deze op te nemen in het bestemmingsplan of voorafgaand aan de bouwwerkzaamheden (gedeeltelijk) worden opgegraven. Prospectief onderzoek kan worden uitgevoerd door middel van veldlopen, booronderzoek, proefsleuven of een combinatie daarvan. In principe zijn de onderzoeken zo weinig mogelijk destructief. Bij een prospectie door middel van veldkartering en / of booronderzoek is er sprake van een AAI (Aanvullend Archeologische Inventarisatie), bij een onderzoek door middel van proefsleuven van een AAO (Aanvullend Archeologisch Onderzoek).

Op de locatie Gemert - Hofgoed is vanwege de slechte toegankelijkheid (dichte begroeiing) van het terrein gekozen voor een AAI door middel van booronderzoek. Hierbij worden in een zo regelmatig mogelijk grid boringen gezet met behulp van een Edelmanboor met een diameter van 7cm. De boringen worden ingemeten in het rijksdriehoeksnetsnet en beschreven op boorformulieren.⁵ De opgeboorde grond wordt gezeefd over een maaswijdte van 0.5cm om vondstmateriaal te verzamelen. Verder werden de toegankelijke delen van het terrein bekeken op de aanwezigheid van archeologica aan de oppervlakte.

Bij een AAO kan een beperkt aantal sporen (deels) worden uitgegraven voor het verkrijgen van een datering en/of bepaling van de aard van het spoor. De locatie Bakel-Neerstraat 11A leende zich beter voor onderzoek middels proefsleuven. Er zijn twee parallelle proefsleuven op het bedreigde terrein aangelegd. De aanwezige verkleuringen, het vlak en de profielen zijn gedocumenteerd.

4 Dit laatste advies zou mogelijk zijn wanneer een terrein volledig verstoord blijkt te zijn door latere af- of ingraveningen.

5 Hierbij werd gebruik gemaakt van het standaard boorformulier zoals aanbevolen door de werkgroep Geo-archeologie (Werkgroep Geo-archeologie 2000).

4 Gemert Hofgoed (site 14)

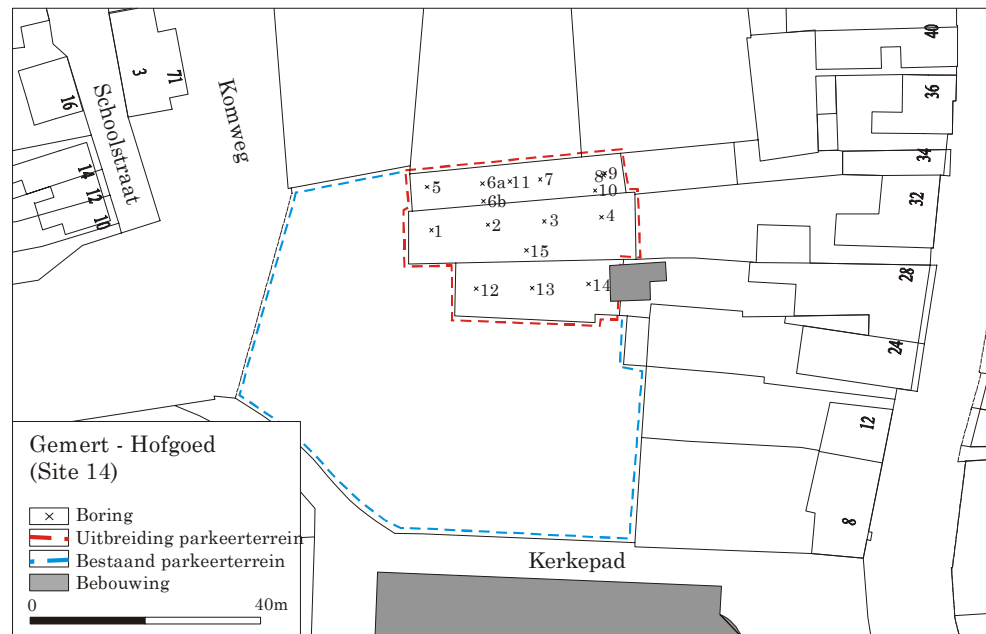
4.1 Situering onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied bevindt zich ten noorden van de huidige parkeerplaats “Hofgoed” in de kern van Gemert. In het noorden en noordoosten wordt het te onderzoeken terrein begrensd door perceelsgrenzen van verscheidene kavels.⁶ Op het circa 0.4ha grote gebied zijn drie raaien uitgezet waarop (met een tussenafstand van 10m) boringen zijn gezet.

4.2 Resultaten

In totaal zijn 16 boringen gezet met een minimale diepte van 2.0m. De geologische opbouw komt bij alle boringen sterk overeen. Deze zal eerst besproken worden, waarna significante afwijkingen ten opzichte van dit geïdealiseerde profiel zullen worden behandeld.

Figuur 1
Locatie
Gemert – Hofgoed

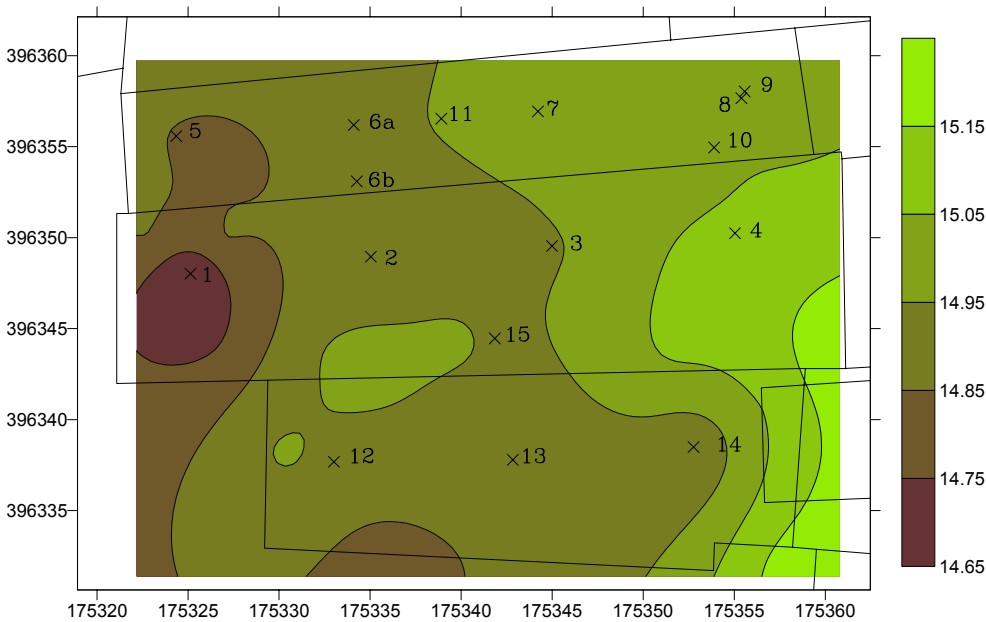
Vanaf het maaiveld tot 105cm en soms zelfs 135cm hieronder wordt een donkergrijze laag lemig zand aangetroffen. De bovenste 60cm is vaak wat humeuzer, bevat recente plantenwortels en is wat minder compact dan de onderste helft. In het gehele pakket is in diverse boringen recent materiaal zoals baksteen, glas, metaal en in een enkel geval plastic aangetroffen.⁷ Verder werden in een groot aantal boringen fragmenten post-middeleeuws aardewerk en steengoed aangetroffen.⁸ Dit pakket wordt naar onder toe meestal opgevolgd door een laag van circa 15 tot 25cm waarin het bovenbeschreven pakket vermengd voorkomt met

⁶ Van noordwest naar zuidoost: Kavel 230, 229, 1998, 917 en 1695.

⁷ Alle boringen behalve boring 4 en 13.

⁸ Boring 1 (Roodbakkend aardewerk (2^e fase (1450-1700 AD) Bartels 1999), Boring 2 (Gouds pijpje), boring 4 (geel ongeglazuurd baksel (Volle Middeleeuwen 1050-1300AD ?), Boring 6b (Roodbakkend, 2^e fase Bartels 1999, Bijna Steengoed (1250-1310AD) en Industrieel Steengoed (vanaf 1680AD)), Boring 7 (Roodbakkend, 3^e fase (1700-1900AD) Bartels 2001), Boring 8 (Roodbakkend 2^e/3^e fase), Boring 10 (Gouds pijpje), Boring 11 (Roodbakkend 2^e/3^e fase) en Boring 13 (Roodbakkend 2^e/3^e fase (w.o. voetje grape).

de onderliggende natuurlijke matrix. Deze menglaag is heterogeen van vulling (grijsbruin, lichtbruin, donker- en oranjebruin gevlekt iets lemig zand) en gaat over naar licht grijsbruin tot soms licht bruingrijs zand met kleine oranje tot oranjebruine ijzervlekjes. Dit is de ongestoorde ondergrond (C-horizont). In de bovenlaag van deze horizont werden vrijwel nergens sporen van bodemvorming aangetroffen, hetgeen duidt op de ‘onthoofding’ (het weggraven) van de top van het oorspronkelijke pakket.⁹ De kleur van dit pakket wordt naar onder toe steeds meer homogeen lichtgrijs. Rond de 1.7m onder het maaiveld bevindt zich het grondwater. Vanaf circa 1.80m komen in dit zand (dunne, 5-7mm) lensjes blauwgrijze klei voor.

Figuur 2

Locatie van de boringen en de hoogte van het maaiveld in meters boven NAP

Boring 3 wijkt af van dit beeld doordat hier vanaf 35cm onder het maaiveld een zeer heterogeen (verstoord) pakket tot 115cm werd aangetroffen. In dit verstoorde pakket werd een fragment van een Paffrath-pot aangetroffen. Boring drie wijkt af van het bovenbeschreven beeld doordat hier de bouwvoor vanaf 125cm wordt opgevolgd door een donkerbruin pakket zand tot 155cm. Dit wordt op zijn beurt weer opgevolgd door een donkergrijs pakket zand tot 180cm. Pas hieronder werd de C-horizont aangetroffen. Bij boring 6a werd de donkergrijze vulling van zand met baksteen fragmenten tot een diepte van 195cm onder het maaiveld aangetroffen. Op deze diepte werd hout aangeboord. De datering van het hout is onduidelijk. Met de guts werd door het hout heen geboord. Vanaf 210 tot 230 werd grijs zand aangetroffen. Om de omvang van deze verstoring te bepalen werd 3m ten zuiden van boring 6a een tweede boring (6b) gezet. Deze voldeed weer in hoofdlijnen aan het standaardbeeld. Boring 7 ligt op dezelfde raai als 6a, 10m ten oosten van boring 6a. Hier werd tussen 110 tot 125 cm een pakket lemig grijs zand met kleine lichtgrijze vlekjes aangetroffen. Hieronder volgde tot 165cm een zandig pakket dat tussen 165 en 170cm zeer humeus en donkergrijs van kleur was. In dit donkergrijze pakket werd een fragment van een grijs steengoed-oortje aangetroffen. Hieronder werd weer grijs zand met kleilensjes aangetroffen. Boring 8 is 10m ten

⁹ Enkel in Boring 6b werd een mogelijke uitspoelings (A2) horizont herkend. Boringen 12 en 13 lijken eveneens wat minder diep (tot 90-95cm beneden maaiveld) verstoord te zijn.

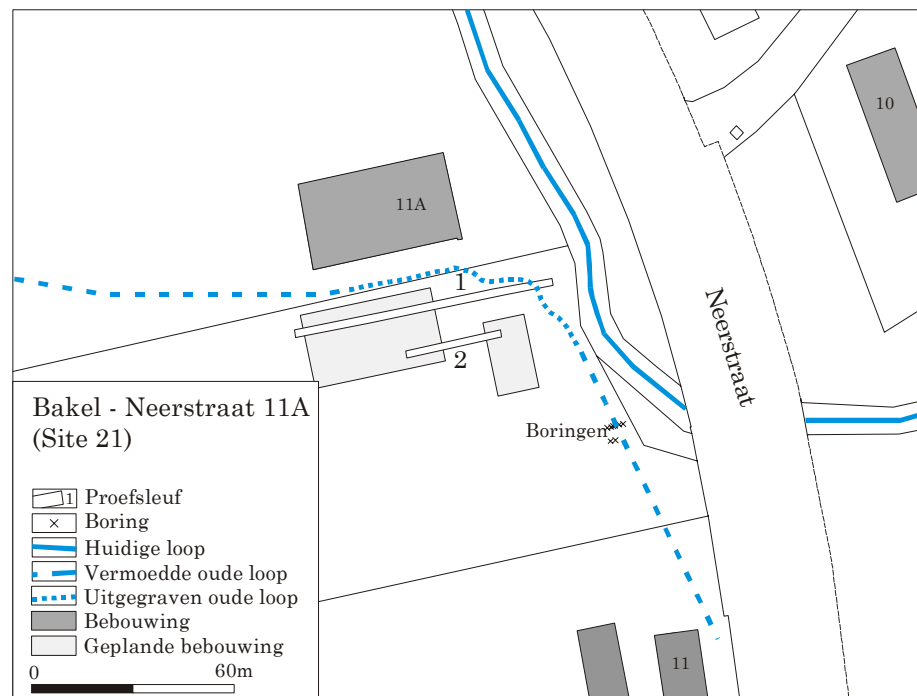
oosten van 7 gelegen. Hierbij liep de boring op 60cm beneden maaiveld vast op een obstructie (steen of beton). Ook boring negen (circa 40cm verderop ten noordoosten geplaatst) liep op deze diepte vast wegens de aanwezigheid van (dezelfde?) steen in de ondergrond. Er werd besloten 3m meer zuidelijk (boring 10) te boren. Boring 11 werd tussen boringen 6a en 7 ingevoegd om te zien of deze ook tot grotere diepte verstoord zou zijn. Inderdaad kwam hier vanaf 140cm beneden maaiveld een meer heterogene (donker en lichtgrijs gevlekt) zandige vulling voor tot 170cm beneden maaiveld. Hierbinnen werd een scherp (post)middeleeuws roodbakkend geglaazuurd aardewerk aangetroffen.

Omdat de afstand tussen de raai 1 t/m4 en 12 t/m 14 vrij groot werd geacht, is ter hoogte van boringen 3 en 13 een controleboring circa 5.5m ten noorden van boring 13 geplaatst (boring 15). Deze week af van het ideaalprofiel vanaf 165cm beneden maaiveld waar zich hier een 10cm dik bruin (humeus en iets lemig) pakket zand bevond. Hieronder werd tot 235 –mv een blauwgrijs pakket zeer kleiig zand aangeboord. Vanaf deze diepte werden sterk humeuze venige bandjes (tot 2-3cm dik) afgewisseld met lichtgrijs zand. Dit pakket werd tot het einde van de boring op 2.5m beneden maaiveld gekarteerd.

4.3 Karakter vindplaats

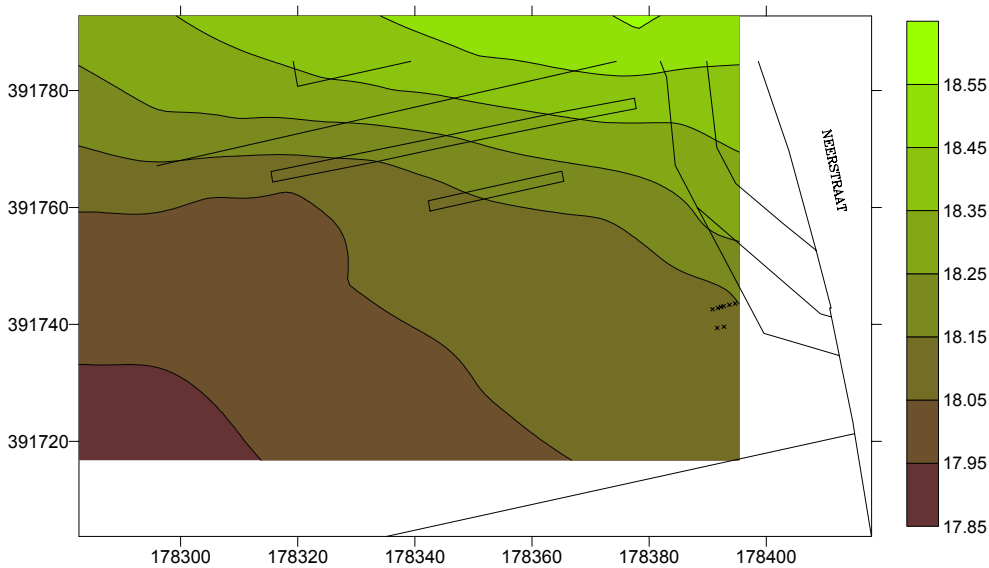
De locatie Gemert-Hofgoed krijgt op basis van de resultaten van het booronderzoek een lage archeologische verwachting. Vrijwel overal is de oorspronkelijke bodem tot 1-1.20m afgegraven. Er is daardoor geen kans op het aantreffen van intacte (pre)historische vondstniveaus. Ter plaatse van boring 3, 6, 11 en 7 is de grond zelfs tussen de 1.7 en 2.1m diep verstoord. Het is niet duidelijk of de ingravingen op deze plaatsen met elkaar in verband staan.

Figuur 3
Locatie Bakel –
Neerstraat 11A

De (terug)gestorte grond bevat behalve veel recent (bouw)afval ook veel fragmenten post-middeleeuws aardewerk. Doordat deze zich niet in een archeologisch relevante context maar in een verstoorde laag bevinden rechtvaardigen deze geen hogere archeologische waardering. Ook oppervlakte-

kartering leverde geen archeologische vondsten op. Wel moet de nabijheid van de middeleeuwse vondsten bij de ‘Latijnse School’, de Molenakker en het kasteel van Gemert in ogenschouw genomen worden.¹⁰ Eventuele diepere middeleeuwse sporen zouden vanaf circa 1m onder het oppervlak bewaard kunnen zijn gebleven.

Figuur 4
Locatie
proefsleuven en
hoogte
maaiveld in

5 Bakel – Neerstraat 11A (site 21)

5.1 Situering onderzoeksgebied

De plaatsing van een extra stal en mogelijk in de toekomst een woonhuis ten zuiden van de huidige bebouwing aan de Neerstraat 11A te Bakel vormde de aanleiding voor het onderzoek. Het terrein leende zich goed voor het onderzoek met parallelle proefsleuven. In totaal zijn twee proefsleuven van 1.8m breed en respectievelijk 63m en 23m lang aangelegd.

5.2 Resultaten

Sleuf 1 is aangelegd 10m ten zuiden van de weg langs de huidige bebouwing Neerstraat 11A. Sleuf 2 is 10m meer naar het zuiden aangelegd. Het maaiveld helt ter plaatse zwak naar het zuidwesten.

De bodemopbouw is als volgt samen te vatten: De bouwvoor is overal 25-30cm dik en bestaat uit donker bruingrijs humeus zand. Hieronder bevindt zich een 20-40cm dik pakket sterk heterogeen zand. Deze veelkleurige (licht tot donker bruin, grijsbruin, lichtbruin en oranjebruin gevlekt) en scherp begrensde laag is het gevolg van diepploegen en/of diepwoelen waarbij de bouwvoor en het onderliggende moedermateriaal grof vermengd zijn geraakt. De scherpte van de grenzen geeft aan dat dit vrij recentelijk is gebeurd.

Het moedermateriaal bestaat bovenin (waar deze niet volledig door de diepploeg/woeler is verstoord) uit licht grijs tot witgrijs zand met vage iets grijzere dunne bandjes. Waarschijnlijk zijn deze ten gevolge van waterwerking ontstaan. Naar onder toe verandert dit pakket in lichtbruin tot licht beigebruin zand met kleine oranjebruine oervlekjes. Op de foto hieronder is een komvormige donkere vlek

¹⁰ Zie Thelen 2001 voor meer details.

zichtbaar onder de diepploeg/woel laag. Dit is de onderzijde van een natuurlijk afwateringskreekje. De vulling van deze kreekjes is te herkennen aan de vaak grovere zandfractie en de aanwezigheid van meer kleiige bandjes.

Het vlak van sleuf 1 is aangelegd in de licht- tot witgrijze laag, die plaatselijk nog voorzichtig verder is verdiept (tussen de 60 en 90cm beneden maaiveld) tot een leesbaar vlak onstond. Buiten enkele grote witgrijze en soms meer grijze scherp begrensde maar onregelmatige vlekken die ten gevolge van waterwerking zijn ontstaan, komen ook plaatsen voor waar grof zand tot fijn grind in kleine vlekken dagzoomt. Dit zijn de restanten van oudere rivierterrassen.

Figuur 5
Profiel 5, Sleuf 1

Tijdens de aanleg van het vlak zijn verscheidene fragmenten (recent)bouwuin en baksteen aangetroffen. Ook is een drietal fragmenten (post-)middeleeuws roodbakkerd aardewerk aangetroffen uit de verrommelde bovenlaag. Op de grens naar het onverstoord zand werd in sleuf 1 een fragment vuursteen aangetroffen dat aan één zijde sporen van gebruik als kernstuk vertoont. Deze dateert uit de steentijd maar kan niet nauwkeuriger dan het meso- of neolithicum gedateerd worden.

Op het sporenvlak werd geen vondstmateriaal aangetroffen en zijn geen antropogene sporen herkend. De oostelijke eerste twee meter van sleuf 1 toonden een grote recente verstoring. Doordat de grenzen hiervan nauwelijks door bioturbatie waren gehomogeniseerd is deze vermoedelijk van zeer recente datum. Op de grens van deze verstoring naar het onverstoord moedermateriaal werd een groot fragment van een post-middeleeuws roodbakkerd kommetje aangetroffen.

De voormalige eigenaar van het perceel (Dhr. L. Rovers) deelde mee dat hij tijdens de ruilverkaveling van 1984 een “oude loop” had aangetroffen in het talud van de

toenmalige sloot ten zuiden van de huidige bebouwing. Hierin trof hij veel (post-)middeleeuws aardewerk aan.¹¹ De mogelijke ligging van deze oude loop op basis van zijn verhalen is aangegeven op figuur 5. Naar eigen zeggen heeft Dhr. Rovers deze loop voor een groot deel met de hand uitgegraven op zoek naar vondsten.¹² Deze was volgens zijn herinnering circa 1.5m breed en 1m diep en toonde een gelaagde vulling.

5.3 *Karakter vindplaats*

De verstoring aan het begin van sleuf 1 is waarschijnlijk de door Dhr. Rovers uitgegraven en teruggestorte grond. De datering van het aangetroffen kommetje (circa 1550-1625AD) valt binnen die van het al eerder door Dhr. Rovers aangetroffen materiaal.¹³

Sleuf 2 is op dezelfde diepte aangelegd als sleuf 1 (gemiddeld 60cm onder het maaiveld). Tijdens het aanleggen werd recent bouwpuin en één fragment roodbakend (post)middeleeuws aardewerk aangetroffen. Ook hier werden op het sporenvlak geen materiaal of antropogene sporen herkend. Wel kwamen ook hier witgrijze tot grijze vlekken ten gevolge van waterwerking voor. Waarschijnlijk is dit terrein altijd relatief drassig geweest en liepen verschillende natuurlijke afwateringskreekjes in noordoost-zuidwest richting over het terrein.

Om de ligging van de loop te bepalen is een klein aantal boringen gezet. Hoewel bij een aantal boringen een afwijkende bodemopbouw werd aangetroffen, geven deze niet voldoende uitsluitsel over de exacte locatie en diepteligging van deze “loop”. Uitvoerigere bestudering hiervan valt buiten het huidige onderzoek.

6 **Samenvatting en aanbevelingen**

6.1 *Samenvatting*

De gemeente Gemert – Bakel hecht belang aan de historische waarden van haar grondgebied. Ze kent een beleid waarin voorafgaand aan bouwprojecten (standaard) een archeologische verkenning wordt uitgevoerd. De archeologische onderzoeken te Gemert - Hofgoed en Bakel – Neerstraat 11A hebben geen onverstoorde archeologische vindplaatsen opgeleverd.

Te Gemert – Hofgoed (site 14) zijn in verstoorde context archeologische indicatoren aangetroffen. De omstandigheden voor conservering van met name diepere sporen zijn matig te noemen.

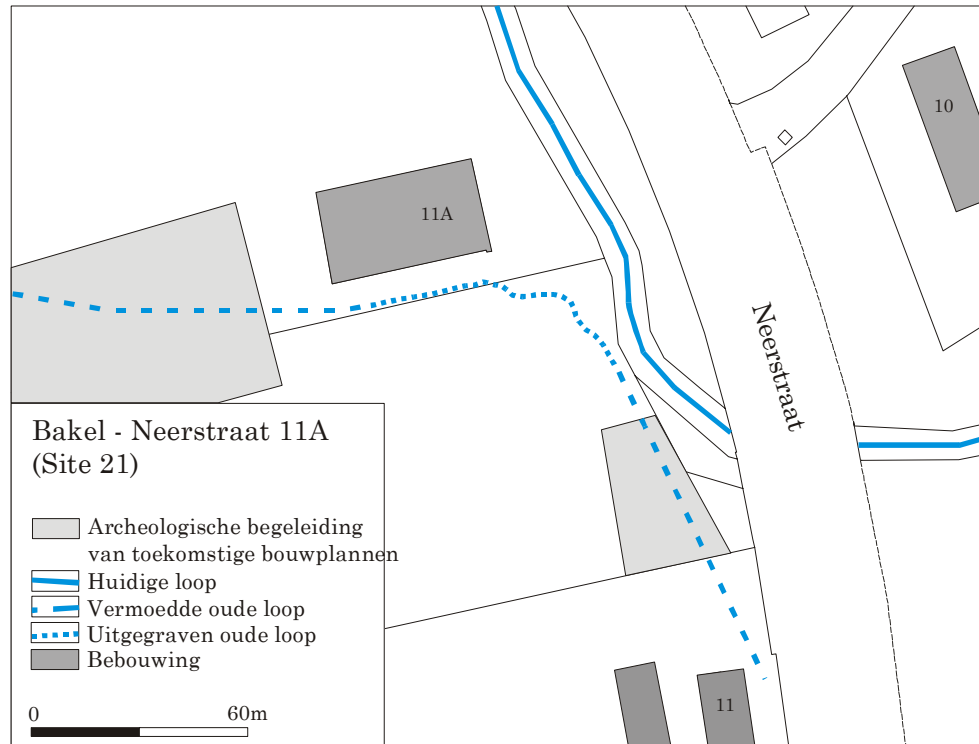
Op de locatie Bakel – Neerstraat 11A (site 21) werden geen sporen of vondsten in situ aangetroffen. Wel is op het terrein een (post)middeleeuwse greppel of sloot aanwezig geweest die recentelijk (1984) grotendeels is vergraven.

11 Dit materiaal bevindt zich nu in het in zijn woonhuis gevestigde museum "De Tolbrug" en bestaat uit circa 30kg aardewerk. Het vroegste materiaal bestaat uit gedraaid grijs aardewerk (13^e en 14^e eeuw) en het laatste uit industrieel steengoed (1680-heden).

12 De vermoedelijk uitgegraven gedeelten zijn aangegeven op figuren 3 en 5.

13 Cf. Bartels 1999, p. 694 nr. 599 (r-kop-6).

Figuur 6
Aanbeveling Bakel
Neerstraat

6.2 Waardering en aanbevelingen

Waardering van archeologische vindplaatsen vindt plaats aan de hand van verschillende parameters. Ze hebben een archeologische (wetenschappelijke) waarde, maar ook een landschappelijke - en een cultuurhistorische waarde. Het archeologische belang van een vindplaats wordt getoetst aan de mate van gaafheid en conservering van de verschillende archeologische overblijfselen. Het wetenschappelijk belang laat zich toetsen aan de zeldzaamheid van een vindplaats maar ook aan de mogelijkheid om het onderzoek in te passen in wetenschappelijke onderzoeksprogramma's.

De aard van de grondwerkzaamheden te Gemert-Hofgoed is bepalend voor het advies. Indien de bodemingrepen ten behoeve van de aanleg van de parkeerplaats slechts tot 1m beneden maaiveld plaatsvinden is archeologisch vervolgonderzoek onnodig. Wanneer bodemingrepen dieper dan 1m uitgevoerd worden, rechtvaardigt de centrale ligging binnen de dorpskern en de mogelijke conservering van diepere (middeleeuwse) sporen archeologische begeleiding.

Aangezien het grootste deel van de "oude loop" op de locatie Bakel – Neerstraat 11A al vergraven is en er verder geen archeologische resten in situ zijn aangetroffen is archeologisch vervolgonderzoek voorafgaand aan de huidige bouwplannen onnodig. Wanneer bodemingrepen in de toekomst uitgevoerd mochten gaan worden in de aangrenzende gebieden waar de (post-)middeleeuwse loop nog niet vergraven is, is archeologische begeleiding zeker gewenst. Deze gebieden staan globaal aangegeven op de onderstaande figuur.

Literatuur

- Arnoldussen, S. & E.A.G. Ball, 2001, Archeologische onderzoeken te Gemert-Bakel (Archol Rapport 6), Leiden.
- Berkvens, R., 2001, Booronderzoek Gemert-Bakel. Esp, 't Slotje, Hazeldonk en Ten Hogen Aarle. Rapport Archeol. Vereniging Kempen- en Peelland (AWN-afdeling 23).
- Bartels, M., 1999, Steden in scherven. Vondsten uit beerputten in Deventer, Dordrecht, Nijmegen en Tiel (1250-1900), Ede.
- Jansen, R., 2000, Verkennende Archeologische onderzoeken Gemert-Bakel (Archeologische Rapporten Maaskant 8), Leiden.
- Thelen, A., 2001, Het Hooghuis te Gemert. Archeologisch en historisch onderzoek betreffende het middeleeuws kasteel van de heren Van Gemert (Bijdragen tot de geschiedenis van Gemert 27), Gemert, p. 22-41.
- Werkgroep Geo-archeologie, 2000, Randvoorwaarden voor een beschrijvings-systeem voor aardwetenschappelijke informatie ten behoeve van archeologisch onderzoek, Utrecht.

Verslagen van Archol-onderzoeken:

Louwe Kooijmans, L.P. (ed), 2001. *Hardinxveld-Giessendam Polderweg. Een mesolithisch jachtkamp in het rivierengebied (5500-5000 v.Chr.)*. Rapportage Archeologische Monumentenzorg 83, Amersfoort (Rijksdienst Oudheidkundig Bodemonderzoek).

Louwe Kooijmans, L.P. (ed.), 2001. *Hardinxveld-Giessendam De Bruin. Een kampplaats uit het Laat-Mesolithicum en het begin van de Swifterbant-cultuur (4500-4450 v.Chr.)*. Rapportage Archeologische Monumentenzorg 85, Amersfoort (Rijksdienst Oudheidkundig Bodemonderzoek).

Archolrapporten:

1. Jansen, R. 2000. Aanvullende archeologische onderzoeken Gemert-Bakel, *Archeologische Rapporten Maaskant 8*, Leiden.
2. Ball, E.A.G. & S. Arnoldussen, 2001. Een verkennend onderzoek te Cuijk Groot-Heiligenberg, *Archeologische Rapporten Maaskant 9*, Leiden.
3. Ball, E.A.G., R. Jansen & S. Arnoldussen, 2001. Een verkennend onderzoek te Susteren In de Mehre, *Archeologische Rapporten Maaskant 11*, Leiden.
4. Jansen, R. & C.R.C. Schamp, 2001. Een verkennend archeologisch onderzoek te Rosmalen – Varkenshoek, *Archeologische Rapporten Maaskant 12*, Leiden.
5. Ball, E.A.G., S. Arnoldussen & L. van Hoof, 2001. Aanvullend Archeologisch Onderzoek in de Heeswijkse Kampen te Cuijk, *Archeologische Rapporten Maaskant 13*, Leiden.
6. Arnoldussen, S. & E.A.G. Ball, 2001. Archeologische onderzoeken te Gemert-Bakel, *Archeologische Rapporten Maaskant 14*, Leiden.
7. R. Jansen, C. van der Linde, H. Fokkens”, 2002. Archeologisch onderzoek Hertogswetering, Een cultusplaats in de Maaskant, *Archeologische Rapporten Maaskant 7*.
8. Arnoldussen, S. & E.A.G. Ball, 2002. Archeologische begeleiding Cuijk Stationsplein (briefrapport), *Archeologische Rapporten Maaskant 15*.
9. J. de Winter en S. Arnoldussen, 2002. Aanvullend Archeologisch Onderzoek te Ravenstein – Molensingel (briefrapport), *Archeologische Rapporten Maaskant 16*.

